

หน่วยที่ ๑

หน่วยที่ ๑

ความรู้เบื้องต้นและข้อควรรู้เกี่ยวกับดนตรีไทย

เรื่อง ดนตรีไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน
(ยุคก่อนประวัติศาสตร์)

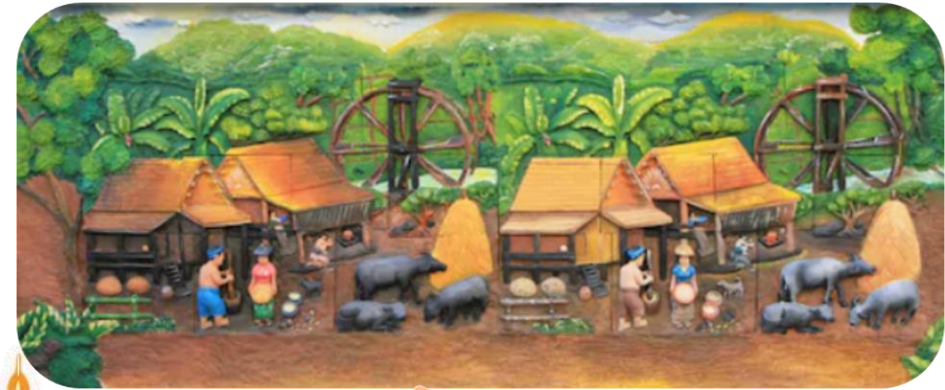
ยุคก่อนประวัติศาสตร์

อาณาจักรไทแต่ครั้งอดีตกาลมีการปกครองเป็นแว่นแคว้น

มีระบบการปกครองแบบชนเผ่า

มีการสร้างเมืองหลวง

มีประมุขและอ้างอิงตามการ
ปกครองของจีนโบราณ

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

บรรพบุรุษของคนไทและคน
ไทย สมัยสุโขทัยเคยเป็น
พสกนิกรชนกลุ่มน้อยตั้งถิ่น
ฐานอยู่ในราชอาณาจักรจีน
สมัยโบราณ และอพยพลง
มาตั้งแคว้นแคว้นแถบพื้นที่
ภาคเหนือของประเทศไทย
ในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ไท
กระจายตัวอยู่ในภูมิภาค
อุษาคเนย์

กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่
กระจายตัวอยู่ทางตะวันตก
ฝั่งลุ่มแม่น้ำอิรวดี สาละวิน
และพรหมบุตร

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยสยาม
อาศัยอยู่หนาแน่น บริเวณ
ลุ่มแม่น้ำยม น่าน เจ้าพระยา
แม่กลอง เพชรบุรี ตลอดจน
ที่ราบลุ่มทะเลสาบสงขลา

กลุ่มชาติพันธุ์ไทน้อย
กระจายตัวอยู่ทางฝั่งตะวันออก
ของแม่น้ำโขง ทั้งในลาว
และเวียดนาม

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

อาณาจักรของคนไทเริ่มต้นขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ โดยมีการสถาปนาอำนาจเป็นรัฐเกิดขึ้น

อาณาจักรทวารวดี

อาณาจักรละโว้

อาณาจักรเจนละ

อาณาจักรศรีโคตรบูร

อาณาจักรโยนกเชียงแสน

???

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

มโหระทึกในพระราชพิธี

หลักฐานทางดนตรีเป็นเหตุช่วยยืนยันว่า
มโหระทึก เป็นเครื่องดนตรีโบราณที่มีอายุ
หลายพันปีนั้น เป็นกลองหน้าเดียว ทำจาก
โลหะทั้งใบ โลหะที่นำมาใช้หลอมมโหระทึก ได้แก่
ทองแดง ตะกั่ว และดีบุก เป็นเครื่องดนตรีที่พบ
ตั้งแต่สมัยยุคโลหะตอนปลาย อายุราว ๒,๕๐๐
ปี พบทั่วไปในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
มโหระทึกในประเทศไทยใช้ไม้ตี ๒ อัน ตรง
ปลายหุ้มด้วยผ้า เหย็บด้วยด้าย ในปัจจุบันเป็น
ส่วนหนึ่งในเครื่องประโคม สำคัญในพระราชพิธี
ในราชสำนักไทย

สมัยสุโขทัย

สมัยอยุธยา

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยกรุงธนบุรี

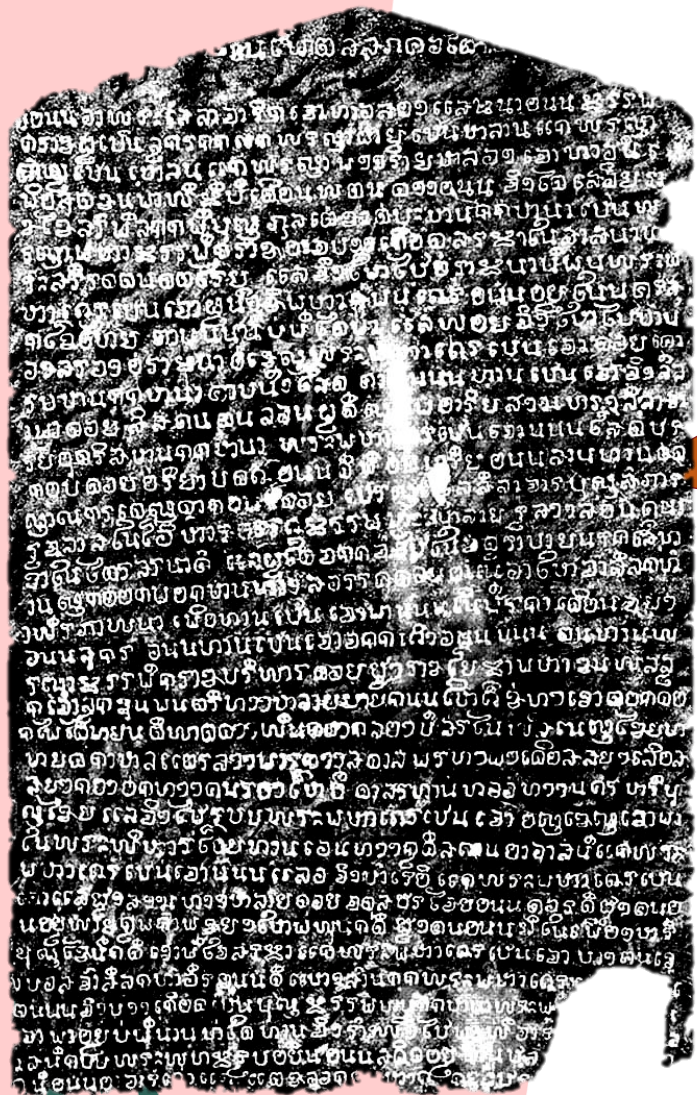
สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยสุโขทัย

สุโขทัย มีความหมายว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” โดยได้รับการสถาปนาในพุทธศักราช ๑๙๖๒ มีปฐมกษัตริย์ คือ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ซึ่งเป็นปฐมวงศ์แห่งราชวงศ์พระร่วง

สมัยสุโขทัย

“ตีพาทย์ดังพิณฆ้อง กลองปี่สรไน พิสนเณรชัย ทะเทียด
กาหล แตรสังข์มาน กังสดาล มรทงค์ ดงเดือดเสียงเลิศ
เสียงก้อง อีกทั้งคนร้องไห้อื้อ”

จารึกวัดพระยืน

สมัยสุโขทัย

ดนตรีไทยในสมัยสุโขทัย มีการบรรยายในแนวทางที่มีลักษณะเป็น การ
ขับลำนำและร้องเล่นกันอย่างพื้นเมือง

“บันฑะวะ”

หลักฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทยในสมัยนี้ ปรากฏ
ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงที่แต่งในสมัยสุโขทัย ได้แก่
แตร ลังข้ มโหระทึก ข้อง กลอง ฉิ่ง แฉ่ง (ฉาบ)
บันฑะวะพิน ซอพุงตอ (สันนิษฐาน ว่าเป็น ซอสาม
สาย) ปี่ฉม ระฆังและกังสดาล เป็นต้น

สมัยสุโขทัย

ลักษณะการผสมวงดนตรี ก็ปรากฏหลักฐานทั้งในศิลาจารึกและหนังสือไตรภูมิพระร่วง กล่าวถึง **“เสียงพาทย์ เสียงพิณ”**

ซึ่งจากหลักฐานที่กล่าวนี้ สันนิษฐานว่า วงดนตรีไทยในสมัยสุโขทัย มีดังนี้

๑. วงบรรเลงพิณ

๒. วงขับไม้

๓. วงปี่พาทย์

- วงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบา
- วงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างหนัก

๔. วงมโหรี

สมัยสุโขทัย

๑. วงบรรเลงพิณ

มีผู้บรรเลง ๑ คน ทำหน้าที่ดีดพิณและขับร้องไปด้วยเป็นลักษณะของการขับลำนำ

๒. วงขับไม้

ประกอบด้วยผู้บรรเลง ๓ คน คือ คนขับลำนำ ๑ คน คนสีซอสามสายคลอเสียง ร้อง ๑ คน และคนโกว บัณเฑาะว์ให้จังหวะ ๑ คน

๓. วงปี่พาทย์

๓.๑ วงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบา

ประกอบด้วยเครื่องดนตรีชนิดเล็ก ๆ
จำนวน ๕ ชิ้น คือ ๑. ปี่ ๒. กลองชาตรี
๓. ทับ (โทน) ๔. ช้องคู่ และ ๕. ฉิ่ง ใช้
บรรเลงประกอบการแสดง ละครชาตรี

ปี่นอก

ฆ้องคู่

โทนชาตรี(ทับ)

ฉิ่ง

สมัยสุโขทัย

๓. วงปี่พาทย์

๓.๒ วงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างหนัก

ประกอบด้วย เครื่องดนตรีจำนวน ๕ ชิ้น คือ ๑. ปี่ใน ๒. ช้องวง (ใหญ่) ๓. ตะโพน ๔. กลองทัด และ ๕. ฉิ่ง ใช้บรรเลง ประโคมในงานพิธีและ บรรเลง ประกอบการแสดงมหรสพต่าง ๆ

ปี่ใน

ฉิ่ง

ตะโพนไทย

ฆ้องวงใหญ่

กลองทัด

สมัยสุโขทัย

๔. วงมโหรี

เป็นลักษณะของวงดนตรีอีกแบบหนึ่ง ที่นำเอาวงบรรเลงพิณกับวงขับไม้มาผสมกัน เป็นลักษณะของวงมโหรีเครื่องสี่ เพราะประกอบด้วยผู้บรรเลง ๔ คน คือ ๑. คนขับลำนำและตีกรับพวงให้จังหวะ ๒. คนสีซอสามสายคลอเสียงร้อง ๓. คนดีดพิณ และ ๔. คนตีทับ (โทน) ควบคุมจังหวะ

สมัยสุโขทัย

๔. วงมโหรี

เป็นลักษณะของวงดนตรีอีกแบบหนึ่ง ที่นำเอาวงบรรเลงพิณกับวงขับไม้มาผสมกัน เป็นลักษณะของวงมโหรีเครื่องสี่ เพราะประกอบด้วยผู้บรรเลง ๔ คน คือ ๑. คนขับลำนำและตีกรับพวงให้จังหวะ ๒. คนสี่ซอ สามสายคลอเสียงร้อง ๓. คนดีดพิณ และ ๔. คนตีทับ (โทน) ควบคุมจังหวะ

สมัยอยุธยา

อยุธยาหรืออโยธยา เป็นชื่อเมืองที่นำมาจากเมืองในมหากาพย์รามเกียรติ์ ตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ในเรื่องรามายณะ เป็นปัจจัยส่งผลต่อรูปแบบทางนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์

อาณาจักรอยุธยา มีปฐมกษัตริย์คือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) เป็นอาณาจักรที่แสดงให้เห็นการรับคติความเชื่อของพราหมณ์-ฮินดู เข้ามาอย่างมากและมีอิทธิพลต่อรูปแบบการปกครองและศิลปะ

สมัยอยุธยา

ราชอาณาจักรอยุธยาเป็นศูนย์กลาง ทางด้านการค้าและศิลปวิทยาการ การเมือง การปกครอง ปรากฎหลักฐานเกี่ยวกับดนตรีไทยสมัยนี้ในกฎหมายเทียรบาล

โดยได้ระบุชื่อเครื่องดนตรีไทยเพิ่มขึ้นจากที่เคยระบุไว้ในหลักฐานสมัยสุโขทัย ได้แก่

กระจับปี

รำมะนา

ขลุ่ย

จະเข้

สมัยอยุธยา

“...ห้ามร้องเพลงเรือ เป่าขลุ่ย เป่าปี่
สีซอ ดัดกระຈပ်ປိ ดัดจะเข้ ตีโทนทับ
ในเขตพระราชฐาน...”

ข้อห้ามในกฎหมายเทียรบาล
สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

“...จำนวนเรือที่มาร่วมขบวนแห่แห่นกกับ
ความงดงามของน่านน้ำหากโสฬสประساتนั้น
ได้รับความสำราญเสียงก็กก้อง ไพเราะด้วย
เสียงแห่ เสียงโห่ และเสียงกระຈပ်ປိ สีซอ...”

ปรากฏหลักฐานจากจดหมายเหตุ ลาลูแบร์

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุให้เห็นว่าอยุธยามีความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปะ โดยเฉพาะดนตรีที่ได้ถูกกล่าวถึงและบรรยายด้วยทัศนะของทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

สมัยอยุธยา

เนื่องจากมีจำนวนเครื่องดนตรีที่มีรายชื่อเพิ่มจากสมัยสุโขทัย จึงส่งผลโดยตรงต่อการประสมวงดนตรีในยุคกรุงศรีอยุธยาและพัฒนามาขึ้นกว่าในสมัยสุโขทัย มีทั้งปี่พาทย์ การขับไม้ เครื่องสาย มโหรี

วงดนตรีที่มีการประสมวงเพิ่มเติมจากสมัยสุโขทัย คือ

๑. วงปี่พาทย์
๒. วงมโหรี

สมัยอยุธยา

๑. วงปี่พาทย์

สมัยนี้ยังคงเป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า เช่นเดียวกับในสมัยสุโขทัย แต่มีระนาดเอกเพิ่มขึ้น ดังนั้น วงปี่พาทย์เครื่องห้าในสมัยนี้ประกอบด้วย เครื่องดนตรีคือ ระนาดเอก ปี่ใน ขลุ่ยวงใหญ่ ตะโพน กลองทัดและฉิ่ง

สมัยอยุธยา

๒. วงมโหรี

พัฒนามาจากวงมโหรีเครื่องสี่ในสมัย สุโขทัยเป็นวงมโหรีเครื่องหก เพราะได้เพิ่มเครื่องดนตรีเข้าไปอีก ๒ ชิ้น คือ ขลุ่ย และรำมะนา ทำให้วงมโหรีในสมัยนี้ประกอบด้วย เครื่องดนตรีจำนวน ๖ ชิ้น คือ

สมัยกรุงธนบุรี

สมัยนี้เป็นช่วงระยะเวลาอันสั้นเพียงแค่ ๑๕ ปี กษัตริย์พระองค์เดียวในยุคสมัยนี้คือ **สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช** ประกอบเป็นสมัยแห่งการก่อร่างสร้างเมือง และการป้องกันประเทศเสียส่วนใหญ่ วงดนตรีไทยในสมัยนี้จึงไม่ปรากฏหลักฐานไว้ว่าได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้น

สมัยกรุงธนบุรี

สันนิษฐานว่า ยังคงเป็นลักษณะและรูปแบบของดนตรีไทยในสมัยอยุธยา แต่เมื่อบ้านเมืองอยู่ในช่วงพ้นจากภัยสงคราม การดนตรีก็ได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนของการบำรุงบ้านเมืองในด้านวัฒนธรรมและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

สมัยกรุงธนบุรี

“...จะได้แห่พระแก้วเสด็จกลับรับพระแก้วพระบางมาลงเรือประवास
ดอกสร้อยสักงามโหรีพิณพาทย์ ละครโขนลงแพลอยเล่นมาตามกระแสนลมารค...”
“...ปรากฏตามหมายรับสั่งตอนหนึ่งว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พิณพาทย์ไทย พิณ
พาทย์รามัญ และมโหรีไทย มโหรีแขก ฝรั่ง มโหรีญวน เขมร ผัดเปลี่ยนกันสมโภช
สองเดือนกับสิบสองวัน...”

นอกจากดนตรีไทยแล้ว ดนตรีของต่างชาติก็ร่วมในงานสมโภชพระแก้วมรกต
แผ่นดินสมัยธนบุรีจึงเป็นสมัยที่มีความหลากหลายของดนตรี และดนตรีของ
แต่ละชนชาติก็มีความสำคัญที่ได้เข้าร่วมพิธีสำคัญ

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อบ้านเมืองได้ผ่านพ้นจากภาวะศึกสงคราม มีการก่อสร้างเมืองให้มั่นคงเป็นปึกแผ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติก็ได้รับการฟื้นฟูทำนุบำรุงและส่งเสริมให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น โดยเฉพาะทางด้านดนตรีไทย ภายใต้การนำแห่งสมเด็จพระปณมบรมกษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้เจริญขึ้นเป็นลำดับทั้งทางด้าน...

นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ วิจิตรศิลป์ วรรณศิลป์

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

เป็นยุคแห่งการ
ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม

รัชกาลที่๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ในสมัยนี้มีพระราชนิพนธ์เรื่อง
รามเกียรติ์และเรื่องดาหลัง
วรรณคดีทั้ง ๒ เรื่อง ตกทอดมา
จากสมัยอยุธยาและได้รับ พระ
บรมราชานุญาตให้พระราชนิพนธ์
ให้สมบุรณ์ส่งผลต่อการละครและ
โขน ซึ่งมีดนตรีไทยเป็นส่วนร่วม
ด้วย

รูปแบบของดนตรีไทยในสมัยนี้ส่วนใหญ่
ยังคงมีลักษณะและรูปแบบตามที่มีมา
ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ที่พัฒนาขึ้นบ้าง
ในสมัยนี้ก็คือการเพิ่มกลองทัดขึ้นอีก ๑
ลูก ในวงปี่พาทย์

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

- พระราชานิพนธ์บทละครเรื่อง **อิเหนา** และวรรณคดีเรื่อง **รามเกียรติ์** อีกจำนวนหนึ่ง
- พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในทางดนตรีไทย ทรงเครื่องดนตรีไทยได้ โดยเฉพาะซอสามสาย ซึ่งเป็นซอคู่พระหัตถ์ ชื่อว่า **“ซอสายฟ้าฟาด”**
- ทรงเป็นคีตกวีพระราชานิพนธ์ เพลงไทยขึ้นเพลงหนึ่ง คือเพลง **“บุหลันลอยเลื่อน”**

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

- ดนตรีไทยในสมัยนี้ได้มีการนำเอาวงปี่พาทย์มาบรรเลง ประกอบการขับเสภาเป็นครั้งแรก
- มีกลอนชนิดหนึ่งเกิดขึ้น โดยดัดแปลงจาก “เปิงมาง” ของมอญ เรียกกลอนชนิดนี้ ว่า “สองหน้า” ใช้ตีกำกับจังหวะแทนเสียงตะโพนในวงปี่พาทย์ประกอบการขับเสภา

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๓ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

เกิดการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องดนตรีให้เกิด ความสมดุลของเสียงในวงดนตรี วงปี่พาทย์จึงได้พัฒนาขึ้นเป็นวงปี่พาทย์เครื่องคู่ กล่าวคือ มีการประดิษฐ์ ระนาดทุ้มมาคู่กับระนาดเอก และประดิษฐ์ฆ้องวงเล็กมาคู่กับฆ้องวงใหญ่

“ระนาดทุ้ม”

“ฆ้องวงเล็ก”

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

- มีพระบรมราชานุญาตให้มีการเล่นละครหญิงได้ทั่วไป ไม่สงวนไว้แต่ในวัง จึงทำให้มีการฝึก ละครหญิงกันอย่างแพร่หลาย
- วงปี่พาทย์ได้พัฒนาขึ้นเป็นวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ เนื่องจากการประดิษฐ์เครื่องดนตรีเพิ่มขึ้นอีก ๒ ชิ้น นั่นคือ

“ระนาดเอกเหล็ก”

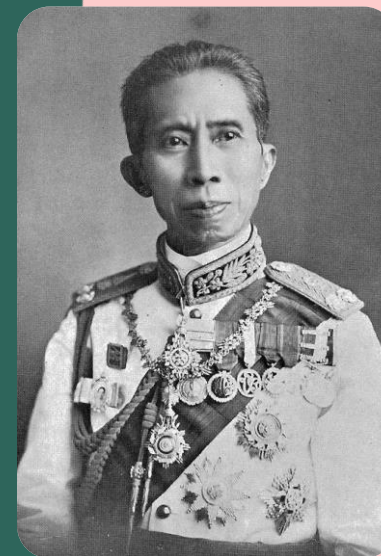
“ระนาดทุ้มเหล็ก”

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สภาพบ้านเมืองมีการติดต่อกับชาติตะวันตกและรับเอาความรู้จากฝั่งตะวันตกเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยมี สมเด็จพระอนุชาธิ-ราช สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเป็นผู้นำความรู้จากฝั่งตะวันตก และด้วยตัวพระองค์เองเป็นเลิศทางด้านศิลปะไทย จึงได้เกิดความสนพระทัยในการผนวกองค์ความรู้ตะวันตกดัดแปลงให้เข้ากับศิลปะของไทย ได้มีการปรับปรุงวงปีพาทย์ขึ้นใหม่ใช้เพื่อประกอบการละครดีกดำบรรพ์ ซึ่งต่อมาเรียกว่า “วงปีพาทย์ดีกดำบรรพ์”

สมเด็จพระอนุชาธิราช
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

“วงปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์”

ถูกนำมาปรับปรุงโดยการตัดเครื่องดนตรีชนิดเสียงเล็กแหลมหรือดังกินไปออก คงไว้แต่เครื่องดนตรีที่มีเสียงทุ้มนุ่มนวล และเพิ่มเครื่องดนตรีบางอย่างเข้ามาใหม่ เหมาะสำหรับแสดงในโรงละครหรือสถานที่ปิด เหมือนรูปแบบขนบนิยมของตะวันตกในการรับชมการแสดงในอาคาร

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงสนพระราชหฤทัยในการละครและดนตรีและทรงโปรด
การพระราชนิพนธ์บทละคร หนังสือ รวมถึงแปลบทละคร
ตะวันตก บางชนิดก็นำมาดัดแปลงเป็นเครื่องดนตรีของไทย
ทำให้รูปแบบของวงดนตรีไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง

ทรงดำเนินพระราชโบายจัดตั้งกรมมหรสพ ให้แยก
ออกจากกรมโขนหลวง และจัดตั้งกรมพิณพาทย์ ซึ่ง
ควบคุมดูแลดนตรีโดยเฉพาะ

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยนั้นมีการนำเครื่องดนตรีของต่างชาติเข้ามาบรรเลงผสมกับวงดนตรีไทย

มีการนำเครื่องดนตรีของประเทศอินเดียเข้า
“อังกะลุง” มาเผยแพร่ ในเมืองไทยเป็นครั้งแรก
โดยหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง)

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยนั้นมีการนำเครื่องดนตรีของต่างชาติเข้ามาบรรเลงผสมกับวงดนตรีไทย

นำดนตรีของต่างชาติเข้ามา บรรเลงผสมในวงเครื่องสายไทย
ได้แก่ **ขิมของจีน** และ **ออร์แกนของฝรั่ง** ทำให้วงเครื่องสายไทย
พัฒนา รูปแบบของวงไปอีกลักษณะหนึ่ง คือ “วงเครื่องสายผสม”

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

“วงเครื่องสายผสมฆ้อง”

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

“วงเครื่องสายผสมออร์แกน”

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เป็นช่วงที่ประเทศไทยอยู่ในยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง และด้วยสภาวะปัญหาทางเศรษฐกิจ ศิลปะการละครและดนตรีจึงค่อนข้างซบเซา แต่ยังมีนักดนตรีและศิลปินจำนวนมาก รวมถึงข้าราชการที่เคยทำงานในกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ยังเป็นกำลังหลักในการอนุรักษ์ดนตรีไทย

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่๗ ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไทยไว้ ๓ เพลง คือ
เพลงไหมโรงคลื่นกระทบฝั่ง ๓ ชั้น
เพลงเขมรลอองค์(เถา)
เพลงราตรีประดับดาว (เถา)

มีวงดนตรีประจำวังต่าง ๆ เช่น วงวังบูรพา วงวังบางขุน
พรหม วงวังบางคอแหลม และวงวังปลายเนิน แต่ละวงมี
การฝึกซ้อมกันประจำ บางครั้งก็มีการประกวดประชัน
กัน จึงทำให้ดนตรีไทยเจริญเฟื่องฟูเป็นอันมาก
จนกระทั่งดนตรีไทยได้รับการบันทึก ในรูปแบบ
แผ่นเสียง และขยายวงกว้างขึ้นในรูปแบบธุรกิจ

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๔ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

วิชาดนตรีได้รับการยกระดับให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในระบบการศึกษาไทย มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยของราชการเป็นแห่งแรก คือ โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ ขึ้นตรงต่อกรมศิลปากรใน พ.ศ. ๒๔๗๗ เพื่อยกระดับดนตรีและนาฏศิลป์ให้เป็นมาตรฐานความรู้ มีฐานะเป็นที่ยกย่องในเวลาต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์

พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ

อธิบดีคนแรกของกรมศิลปากร
เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียน

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

วิทยาลัยนาฏศิลป์ช่างทองในปัจจุบัน

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยรัตนโกสินทร์

รัชกาลที่๙ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

- ทรงพระปรีชาสามารถทางด้านดนตรีสากลและศิลปะอย่างสูง
- ทรงให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และศึกษาความรู้ดนตรีไทยในมิติทางวิชาการ
- ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมศิลปากรจัดพิมพ์หนังสือโน้ตเพลงไทยออกเผยแพร่
- ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการวัดมาตรฐานความถี่เสียงดนตรีไทย
- ริเริ่มการประกาศยกย่องผู้มีความสามารถทางศิลปะเป็นศิลปินแห่งชาติ ซึ่งทางดนตรีไทย **นายมนตรี ตราโมท** ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติคนแรก

ดนตรีไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ดนตรีไทยกับ
หน่วยงานภาครัฐ

บทบาทดนตรี
ไทยในปัจจุบัน

ดนตรีไทยในระบบ
การศึกษา

ดนตรีไทยเพื่อการแสดง
และธุรกิจ

ดนตรีไทยกับหน่วยงานภาครัฐ

ในส่วนของการอนุรักษ์และเผยแพร่
กรมศิลปากร กรมประชาสัมพันธ์
กองดุริยางค์เหล่าทัพและตำรวจ มี
หน้าที่ สำคัญในการทำนุบำรุงรักษา
และเป็นผู้เผยแพร่กิจกรรม ทาง
ดนตรีไทย

วงดนตรีไทยกรมศิลปากร

ดนตรีไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

การบรรเลงดนตรีไทย โดยวงดุริยางค์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

ขอบคุณวิดีโอจาก https://www.youtube.com/watch?v=h_ua8w72SCI

ดนตรีไทยในระบบการศึกษา

- ระบบการศึกษาได้บรรจุหลักสูตรดนตรีไทยเป็นแขนงวิชาหนึ่งในชั่วโมงเรียนศิลปะในระดับ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
- ในอุดมศึกษาหลายสถาบันได้เปิดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยในระดับปริญญาตรีเกิดขึ้นโดยหลักสูตรแบ่งออกเป็น ๒ หลักสูตร คือ
 ๑. ศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางการปฏิบัติดนตรี
 ๒. หลักสูตรเพื่อผลิตนิสิตนักศึกษาเพื่อเป็นครูดนตรี
- ดนตรีไทยมีการพัฒนาสู่การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา

ดนตรีไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

การบรรเลงดนตรีวงปี่พาทย์มโหรีของนักศึกษา

ดนตรีไทยเพื่อการแสดงและธุรกิจ

การดัดแปลงดนตรีไทยให้เข้าถึงคนในยุคปัจจุบันสามารถสื่อสารกับนานาชาติอารยประเทศได้เป็นจุดขาย เชิงวัฒนธรรมให้แก่ดนตรีไทยเป็นอย่างมาก วงดนตรีไทย จึงมีการปรับตัว เกิดเป็นแนวดนตรีไทยร่วมสมัย ทั้งรูปแบบ การนำเสนอ ดนตรีไทย และรูปแบบของดนตรีไทยให้มี ความร่วมสมัย

ดนตรีไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

วิดีโอบรรเลงเพลง ในดวงใจนิรันดร์ โดยสำนักการสังคีต กรมศิลปากร
การบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประสมเครื่องดนตรีสากล

ขอบคุณวิดีโอจาก https://www.youtube.com/watch?v=M24JA_yZCHc

สาเหตุและปัจจัยการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

เมื่อมนุษย์มีการย้ายถิ่นฐานไปที่ไหนก็ย่อมนำเอาวัฒนธรรมนั้น ไปด้วย และผสมผสานกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่นั้น ๆ ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ อีกทั้งดนตรีของ ราชสำนัก ภาครกลาง ได้รับการยกระดับให้เป็นศิลปะประจำชาติ

ดนตรี ชุมชน ศาสนา และการเมือง

ดนตรีไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในชุมชน เนื่องจาก ดนตรีรับใช้มนุษย์ ทั้งในส่วนงานพิธี และศาสนพิธี เครื่องมือทางการเมือง

